фам 109. 135

Број 200. У Новом Саду у петак 16. (29.) септембра 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр За стране земље годишње 6 круна 50 потура

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од вакес врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а пренумата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Докле је дошла оружана Европа?

Италија је већ кренула да узме од Турске на силу Триполис. Каже да жури зато, јер Турска шиље појачања у Триполис. И још каже, да то чини зато, јер турске власти не поступају ни лепо, ни праведно са талијанским држављанима, који живе у оној турској провинцији, у Африци.

То може бити. У Турској не поступају нигде ни лепо ни праведно. И вероватно Турска не мази Талијане у Триполису. Тим мање, јер зна шта хоће онамо Талијани. Послали су многе у најновије доба зато, да могу доцније наћи повода, да се туже и заузму Триполис.

Италија је већ од дужег времена бацила око на Триполис. Оно је богата земља, и Италија би могла оданде да има силне користи. А она треба то, јер данашња Италија не може да издржи велике војене терете, који још непрестано расту.

Тако је Француска пружила руку да узме Мароко, зато је Аустроугарска узела Босну и Херцеговину, зато Немачка тражи нове колоније. И сви се туже, да без тог не могу бити. И не могу. Никако не могу, ако ће на војску трошити макар толико колико данас, а камо ли ако свака држава изведе свој војени програм. Јер скоро све државе имају свој војени програм у коме је обележено колико ратних бродова и колико војске треба да имају после 10 година. И једино се ти војени програми испуњавају тачно.

Када би велике, културне државе одредиле себи економски програм, који би извађале тако тачно и по сваку цену као војени програм, онда не би морале да помишљају на то, како ће да отимају земљу других држава и народа, да би могле живети и трошити.

Немачка данас свом силом помаже Италију, а помажу је и друге силе. Свака има свог рачуна, јер неће ни једна да се замери Италији. Свака рачуна, да ће сутра прексутра Италија помоћи њој у сличној ствари. То је оно начело: Данас ти мени, сутра ја теби. И на тај начин деле велике силе свет. А да ће се при тој деоби једном позавадити, о томе нема сумње. И онда ће и опет страдати народи.

Сваки осећај правичности данас као да је изумро. На место тога излази све већма напред голо отимање. А нека се цико не вара, на тој основи не може бити процвата.

Нико не може бранити турску управу. Она не ваља. Али ту турску управу браниле су увек европске велесиле. Она згажена раја у Турској није налазила помоћи, није налазила ни лепе речи, јер су европске велике силе увек постављале начело: мора остати све по старом, мора се целокупност Турске очувати. Ту песму европске велике силе певају само онда, кад се тиче потиштених. А чим која велика сила хоће нешто од Турске да узме, онда нема више разговора о целокупности Турске, коју треба неокрњену очувати.

Ова гола себичност не може донети добра. Док европске велике силе могу да одгризају уши слабима, ићи ће још које како. Али ће онда почети једна другој да одгризају уши да би могле живети и ранити војску. И онда ће се тек видети докле је дошла европска политика.

Додуше, није сигурно, да ће се и трополско питање свршити мирно. Италија зове Турску, да се из Триполиса или уклони или да се поклони. Политика европских великих сила иде стално по таквом путу, да сваки час може да упадне у море крви. Али да оваква политика не може проћи дуго на миру, јасно је.

Истина, данашње дипломате много говоре, како није потребно завадити се ни око ког питања. Него треба сва питања решити тако, да сваки понешто добије, а не водити рат око тога, да нико не добије ништа. Мудра реч. Само је већ много поразграбљено. Мало је остало масних залогаја, а много је халапљивих уста. Зато ће скоро да дођу на ред песнице.

Нови Сад, 16. септембра.

Мунгови се радују. У угарском сабору је по други пут изјавио Куен, како се спрема да учини и незаконитост, да би угушио опструкцију. Он се, вели, не осврће на слово закона, него на ствар. Кад су посланици владине странке чули, да ће се учинити незаконитост, они су дуго и силно таптали и играли око свог вође министра, као да је обећао, да ће учинити какво добро дело, а не незаконитост. Но они виде, да их после оних незаконитости на изборима, могу спасти само нове незаконитости. Зато се они тако радују.

Утопљеник се хвата за сламку, мунгови за незаконитост. Али и једно и друго — не спасава.

Конгрес српских земљорадничких задруга.

Јуче је у Карловцима одржана конференција изасланика српских земљорадничких задруга а данас до подне одржан је конгрес српских земљорадничких задруга по утврђеном распореду. Конгрес је врло добро посећен, а приказује врло лепу слику целокупног Српства из Угарске, Хрватске и Славоније. Имамо преко 300 задруга у свима крајевима од Приморја до Оршаве, па су и изасланици у равном оделу чинили силан утисак на посматраче. Та слика показује нам, од колико је значаја наш задругарски покрет по наш народни живот. Нема сумње, да још није све урађено, што би се могло урадити, да наше задругарство процвета, али што се није учинило, још се може учинити, а то се постићи, кад сами задругари буду што живље утицали и на рад савеза српских земљорадничких задруга. Свакако треба да престане сувишно туторство из Загреба, па ће бити и јачег полета. Да се до тога дође, много ће припомоћи и јавна критика, која својом непристрасношћу треба да указује прави пут, који води циљу. Критика не значи непријатељство, него је подстрек, да се грешке исправљају. Ако се критикује рад оних, који управљају, тиме се не шкоди самој установи. Било је време, кад се говорило, да они који критикују рад у Матици Српској, шкоде установи, а камо срећа да се управљачи њени нису градили свецима, — не би дошло до оног покора у Матици.

У конференцији задругара, која је јуче одржана у Карловцима под председништвом Владимира Матијевића, поднео је управник савеза Ђермановић извештај о раду савеза и стању српских земљорадничких задруга.

ПОДЛИСТАК.

Добар лечник.

— Анри Бидон. —

Павле Љуцки довршио је своју лечничку науку. Оженио се милом девојком, и настанио се у једној варошици у унутрашњости. Имао је пуно смерова, како ће ову малену варош усрећити свима благодатима савремене лечничке науке, усрећити средствима против трухлења, убризгавањем, једном речи: свом мудрошћу својом, што је тако свеже понео са свеучилишних скамија.

У варошици се млади пар уселио у кућу малу, жуто окречену. Према капији водиле су две степенице горе. Сјајна табла од туча бележила је, да господин доктор прима од једног до три сата. И бакарни држак на звонцету чекао већ да га повуку.

Чекао је дању и ноћу. Али узалуд. Истина, варош има само једнога лечника на 7894 становника. Но и то је доста, кад нема болесника.

Ваздух је ту ванредно здрав, и лечник је израчунао, да на хиљаду душа долазе четири смртна случаја, па је сазнао и то, да од године 1762 није било редње у вароши. Држак на звонцету чекао је и даље узалуд, да га повуку. Доктор, кад се намештао, у својој ревности побринуо се да постави и ноћно звонце. Но сам бравар га је опоменуо да је то излишно.

Љуцки је сваки дан тачно у један сат улазио у собу за примање и чекао болеснике. Седећи у наслоњачи од изрезанога дуба гледао је у канабе, на који би положио болесника; у шпански зид, који је заклањао неколико справа; и орман, који је чувао сјајна лечничка оруђа. Лечник узе једну књигу са стола и стаде је листати. Увек је то била једна те иста књига: ручна књижица о парању Љуцки је сетно гледао обрасце у њој, који су му мало по мало постали свакодневни познаници. На 172 страни било је двојно везивање, на 187 страни како се било везује, на 206 страни како се поломљена кост намешта, итд Лечник устаде, пошета мало горе доле по соби, затим наслони на прозор чело. Тачно у 1 сат и 25 минута прођоше поред њега радници, који су ишли у кожарску творницу Јовановићеву. Ови су радници били чврсти као оне стене што ивиче видокруг.

Поузданим корацима одмицали су, а лечник је од горе гледао, како им се тресу плећа снажна и несаломљива.

Лечник је имао свог малог иметка, но рачунао је на болеснике, да би своја издавања имао држати на мери. У читавој првој години наде му нису клонуле.

— Ови људи живе немогућним здравим животом — говорио је у себи — Цео дан раде кожу, пију ракију, и међусобно се часте песницама

Са прозора гледао је у једну стару крчму. Нека голема бела особа одавала је собом рђаву ракију и пиво. Лечник је стрпљиво чекао запаљења плућа, што ће јамачно да снађе раднике, који се по зими батргају пијани, откопчана капута и раздрљених голих прса. Али се ни један не поболи. Дође пролеће, које бива и опасније од зиме. Дође најзад лето, које мами на претерано воће и воду. Лечник је тврдом мирноћом чекао врућицу, уздајући се, по Еберту, у заразне клице, које ће из кожарских јаруга несумњиво да заразе бунаре. Но ником не паде на памет да лежи у врућици. Лечник се забринуо. Постао је неповерљив према радницима, који су тако весели са свог огромног здравља.

— Не вреди! — говораше. — То је сиротиња. Шта бих имао од тога да их лечим? Ствар би се скршила тиме, што ми не би плаћали за долазак.

Домазлук је свој мало смањио. Отпустио је куварицу, којој плаћаше двадесет пет круна. Љуцкиница је преузела послове у кухињи; била је додуше слабог здравља, и истину рећи — она је била једини болесник своме мужу. Теже послове давала је некој жени да уради. Па је у томе имао удела и сам лечник. За рана јутра вијали су га у вуненом прснику и постављеној капи. Јутром у пет урани, наложи ватру и скува каву; па онда у стобору направи реда, да буде чисто, и почисти

Ми смо већ донели кратак извод о томе према извештају, који је изишао у „Привреднику“. Али и тај извештај у „Привреднику“ био је сувише мршав према Ђермановићевом извештају у јучерашњој конференцији, па је др. Живко Продановић с правом замерио, што тај извештај у целини није штампан бар две до три недеље пре конгреса у „Привреднику“. Да је то учињено, могло би се о њему исцрпније расправљати, па би и јучерања конференција била много занимљивија и пружила би задругарима више поуке. Са тих конференција треба да се изгуби аминаштво, које некако годи управљачима савеза српских земљорадничких задруга. Истина је, да по правилима не могу говорити на конференцији други осим задругара, али не би шкодило да се дозволи и другима да узму реч, јер то користи установи истиче јој привржене. Др. Живко Продановић прекинуо је са аминаштвом, па је повео реч о неким питањима, која су у последње време расправљају у јавности. Замерио је пре свега, што се у извештају савезовом препоручује потискивање интелигенције у нашим задругама. То није требало чинати. Истина је, да је било незгода у задругама, али зато се ипак није требало на тај начин ово питање да изнесе. Ако је интелигенција незгодна у самим задругама, онда би из управе савеза требало искључити интелигенцију. Уједно је др. Живко Продановић тражио, да се објасни ствар купа земље у Петровом Селу, те односај прометног друштва према савезу, како стојимо са свиларством, како са Живом и исељеничким питањем. Изнео је и спор у српској земљорадничкој задрузи старокерској, где су неки задругари искључени зато, што се са попом нису слагали у политици. Указао је на ову опасност тражећи, да савез учини што може ради мирног решења спора, пошто се сад ствар налази пред судом.

Ђермановић и Матијевић давали су објашњења, али морамо рећи, да су била у многом нејасна, непотпуна и нетачна. При том су се показали доста нервозни, а Ђермановић је почео и лично да напада дра Живка Продановића, јер он не трпи критике, него тражи, да одлучује његова самовоља. Што се тиче купа земље у Петровом Селу, ту је Матијевић доказивао, да савез нема толико новаца. Зато је основано прометно друштво на деонице. Савез је купио деоница за 100 хиљада круна, већи део деоница узела је Српска Банка у Загребу, а имају деоница Владимир Матијевић, Велисављевић, Ђермановић, Муачевић, Белић, Лађевић и други. Прометно друштво има капитал од 1 милијона и 200 хиљада круна, а задаћа му је, да купује и продаје земљу са гледишта, да при томе заради. Спахија Мајер нудио је савезу да купи земљу у Петровом Селу, али савез није могао да уђе у тај посао, јер је требало 700 хиљада круна, а толико савез није имао. Зато се умешало прометно друштво. На Продановићево питање: колико је прометно друштво при томе заслужило. Матијевић је одговорио, да се то никога не тиче, а савез је према својим деоницама добио свој део хасне. Прометно је друштво заслужило, да му се каже хвала, а не да га нападају. (Да није заслужило хвалу и признање, то ћемо већ доказати јер је одерало народу са грбаче 220 хиљада круна, а свршило се тако, да је од те земље добио и Чивутин 250 јутара јер је народу била скупа, а била би јефтинија, да ју је народ купио од Мајера уз посредовање самог савеза. Ур.) Матијевић и Ђермановић позивали су се на задружне изасланике из Петрова Села и Краљевца, који су требали да потврде, да су од прометног друштва добили земљу јефтино. Занимљиво је било кад је савезни чиновник почео гурати изасланика из Краљевца, да изађе на среду и каже: да је земља јефтино дата народу. Но он је изјавио: да је та земља онда, кад су је они купили од прометног друштва, била скупа, а према данашњој цени није скупа (Матијевићу и Ђермановићу није пошло за руком, да оправдају себе и прометно друштво у том питању, а да су при томе имали зараде као акционари прометног друштва, признао је и „Привредник“, кад је изнео да је прометно друштво зарадило 100 хиљада круна. Из целог одношаја између савеза и прометног друштва види се, да су Матијевић и Ђермановић заузели положаје, који се не могу спојити, па је ту очевидан инкомпатабилетет. Један је члан управе савеза добро рекао у једној седници: да је савез петровоселску земљу парцелисао и спремио купце, па је тако постао први добротвор прометног друштва. У оквиру овог извештаја не можемо изнети све потанкости, али ћемо се на ову ствар вратити и све изнети непристрасно и без жучи. Ур.)

У погледу Живе признао је Матијевић, да је савез узео Живу под закуп, али је узео у компанију и прометно друштво, које ће са савезом делити штету и хасну. Зашто је то учињено? Ко је овластио загребачке чланове савезне управе, да узуку прометно друштво у компанију? Матијевић тврди, да је лане вода поплавила Живу, па је било штете — па због тога је узето и прометно друштво, да дели штету. Зашто је савез ушао у тако несигуран посао? Но биће још речи о томе Матијевић је признао, да савез од свиларства није имао за три године никакве користи (а ми знамо, да је било штете 15 хиљада круна, но очекује се, да ће влада накнадити бар 13 хиљада круна, али ако не накнади?). У погледу свиларства ушао је савез у компанију са Српском Банком у Загребу. Што се тиче исељеничког питања, ту се испоставило, да савезни тајник Лаза Хорват путује по Америци о трошку Српске Банке, јер она очекује, да ће исељеници из Америке слати свој новац преко њене филијале у Њујорку, па ће ту бити зараде. Савез је пак добио од владе концесију, да се бави исељавањем, па ако би имао отуда користи, вратиће Српској Банци оно, што је утрошила на путовање Лазе Хорвата по Америци. Као што се види, савез улази непрестано у неке компаније. Али ова ствар још је у развоју, па је тешко засада установити: шта се управо хоће? Да ли се иде на то, да се што више нашег народа исели у Америку, да би савез имао хасне од овога посла, — или да се исељеници врате? То ће се видети, кад се Лаза Хорват врати из Америке и рад отпочне.

У погледу спора у старокерској задрузи тврдили су Матијевић и Ђермановић, да они ништа не могу учинити, јер се савез не може мешати у самоуправу те задруге. Ђермановић је и лично напао дра Живка Продановића, што он то као демократа не зна. Али др. Живко Продановић поучио га је, да такве ствари треба да решава суд части, који предвиђају задружна правила, а не скупштинске већине и да савез треба да спречи онаке сукобе, као што је овај у старокерској задрузи. О попу, као главном кривцу, није Ђермановић хтео ништа да говори, али је заборавио (или није хтео) да спомене, шта су у тој ствари предложили савезни изасланици поп Стеван Михаљчић и поп Радослав Марковић, а њихов је предлог био врло згодан за решење овог питања. Зашто савез није усвојио тај предлог? Оба изасланика сложили су се у томе, да попа Чолаковића треба искључити из задруге, јер је он крив, што је изазвало сукоб из личне освете. Је ли Ђермановић то прећутао зато, што је партизан Чолаковићев? Зашто није савез искљученим задругарима у Старом Керу оставио закупљену земљу на Саригу под условима да оснују нову задругу и да добију свој део резервног фонда? Тако би сви били задовољни. То је савез могао и смео да чини, јер са сиришком земљом он располаже, а не старокерска задруга.

Расправа је у конференцији вођена озбиљно, само је Ђермановић прешао на лично поље. Све је утврђено за данашњу главну скупштину, која ће тећи глатко као и обично. После призивања св. Духа у саборној цркви одржана је данас главна скупштина, а после главне скупштине прочитали су одређени предавачи своја предавања.

Нови Сад, 16. септембра.

Одсудни дан између Турске и Италије. Талијанска влада послала је турској влади ноту, у којој вели: **С обзиром на то, што турска влада шаље војску у Триполис, то талијанска влада извештава Турску, да ће главну варош Триполис и Кирснајку** (источни део турске провинције Триполиса) **војнички окупирати.**

Талијанска влада се нада, да ће турска влада издати наредбу својим властима у Триполису, да Италији не стају на пут ни у ком погледу, тако да би Италија без икаквих тешкоћа могла извршити окупацију.

Зато талијанска влада позива турску владу, да за 24 сата одговори, јер у противном случају талијанска влада учиниће све, што јој се чинило буде потребно, да осигура окупацију. Даљи споразум између турске и талијанске владе због коначног уређења овога питања извешће се доцније.

Из овога се види, да је талијанска влада удесила са европским силама, јер осећа да је сигурна. Шта ће сад Турска за 24 сата? Она нема ратних бродова, који би се могли мерити на мору са талијанским ратним бродовима, а на суву не граничe Турска и Италија. Турска би још којекако жртвовала Триполис, али ју је срамота да јој после Босне и Херцеговине тако брзо узму и Триполис. И зар се неће сад на њу намамити и други?! То су разлози, који отежавају положај Турске. Но хоће ли она ући у рат на смрт и живот? Тај би се рат отпочео тиме, што би Турска покушала да шкоди свачим Талијанима и Италији у својим земљама, па и у Триполису, али у том случају не би била сигурна да Итали-

---

путању пред кућом. Тачно у седам сати изјутра ишао је онуда господин Јовановић, власник кожарске творнице, који је једини у вароши нешто богат. Пође од Мркића улице, пређе Петров трг, па кад дође пред кућу лечникову, проговори реч-две са доктором, затим иде даље, па и не стаје до писарнице своје.

Господин Јовановић је дакле последња нада доктора Љуцкога. У свој околици једини човек, на чију би болест лечник могао рачунати. На несрећу, он није имао ни мало воље да се разболи. Снажан, висок, пунокрван човек, волео је пити, волео је жене, није марио ни за живот ни за смрт. Кад је пролазио поред лечникове куће, др. Љуцки никад није пропустио, да га добро посматра. Но никад није опазио на њему било какав знак слабости. У данима највеће летње врућине, он је ишао горе-доле по улицама а да га удари капља, по највише једаред-дваред скренуо преко у хладовину; тако је исто мало марио кад је зима. Др. Љуцки се тој издржљивости његовој чудио „Бар да падне!“ — мислио је у себи, па га нека језа радости обузе гледајући у својој машти ту лепу слику. Кад би Јовановић сломио ногу, то би значило за лечење за шест недеља по пет круна дневно, не рачунајући друге потребе за негу, као и захвалност болесникову. Читаво богатство! Љуцки је пажљиво гледао ход у Јовановића. Ход је прав и поуздан. Без сумње има здраве, чврсте ноге

Љуцки је полагао последње уздање своје у клизаву путању. Па се мало по мало породи у њему мисао, да се срећи може нешто и да придода. Он је свакога јутра чистио путању. Кад би је поливао водом, камење јој било би још чистије. Поливао је дакле. Али је зима била блага. Одједном најзад барометар се подиже, а топломер се спусти. Ваздух је постао непомичан, хладан, а небо је треперило од мраза. Љуцки у својој претераној ревности за чистоћом, полио је читаву канту воде на путању.

Господин Јовановић по обичају појави се на крају Мркића улице. Пређе Петров трг, ближи се кући.. Лечник узбуђена срца и узнемирене савести понављао је у себи рачун: Шест недеља, дневно по пет круна.. Господин Јовановић стао је већ на опасно место Лечник хтеде да повиче, да га сачува. Било је доцкан! Кожару склизну лева нога, Јовановић рашири руке да би се одржао на ногама, али изгуби равнотежу, и лупнувши јако, паде на леђа. Ужасним треском ударио је главом о камени праг куће. Лечник појури из куће, суседи се скупљали... Али господин Јовановић био је већ мртав.

ја бомбардује сва турска силна пристаништа у разним крајевима света. И онда би могло доћи до општег пламена у Турској.

Политички преглед

Угарски министри код краља.

Јуче по подне био је угарски министар финансија Лукач у аудијенцији код краља. Полузванични лист угарске владе „Будапешти Тудошито“ јавља, да је министар Лукач ишао краљу само ради тога, да му поднесе извештај за 1912. годину, који ће угарска влада ускоро подастрети угарском сабору. Међутим један бечки лист јавља, да је министар Лукач био код краља да придуготови аудијенцију министра председника Куена, који ће ускоро изаћи пред краља да му саопћи, шта угарска влада намерава да ускоро предузме у сабору. Полузванични лист угарске владе побија то саопћење. Данас ће краљ примити у аудијенцију угарског министра просвете грофа Јована Зичија.

Угарски сабор.

Познато је, колико се министар председник Куен јуначио, да њему опструкција у угарском сабору не смета, он није везан за рок, он може да чека. Али Бечу није до чекања. Бечу требају војници и треба му новац, да набави велике убојне бродове и подмири друге војне потребе. И Куен мора напред, мора да предузме ма шта, да покуша избећи пад, који му је тако рекућ неизбежив. Сви су изгледи, да ће Куен покушати насиљем да се спасе из безизлазна му положаја. Његова странка оберучке је прихватила тај Куенов покушај, надајући се, да ће се тако моћи одржати на влади. Али и опозиција се спрема, да према свецу отпева и тропар. Опозиција је спремна, да свима дозвољеним средствима одбије свако насиље од стране владе. Влада хоће да мења саборски пословник, у коме опозиција налази одбрану уставности и парламентарности, али опозиција ће сва да се заложи у одбрану саборског пословника. У угарском сабору предстоји дакле жестока борба и та је већ отпочела. Прекјучерања и јучерања саборска седница биле су врло бурне. Прекјуче је министар-председник Куен обедио опозицију, да злоупотребљава саборски пословник и попретио јој је, да ће влада и владина странка стати томе на пут (ревизијом саборског пословника), а уједно је претио опозицији и судом народним. У јучерањој саборској седници и независњачка и Кошутова странка, преко својих говорника, одговориле су на ту обеду и претњу Куенову. Потпредседник Кошутове странке Золтан Дежи доказао је, да је обеда Куенова неоправдана. Посланици имају права да стављају питања на министре и министри су дужни да одговарају. Кад министри то не чине, чине повреду саборском пословнику, који то наређује. Одбија зато обеду Куенову, да опозиција злоупотребљава саборски пословник. Злоупотребе чини баш сама влада. Дежи је изјавио даље, да се опозиција не страши народног суда. Она ће са поносом одговарати пред народом за оно што чини. Влада је она, која се мора страшити народног суда, јер хоће спровађањем војених предлога да навали грдне неоправдане терете на народна плећа. Опозиција ће водити опструкцију против војних предлога све дотле, док се не задовољи народним правима. Има само један пут уставном решењу садањег положаја, а тај је: нека влада путем нових избора затражи суд народни. Али тако, да ти избори у истину буду избори, а не насиље. И опозиција ће се тада поклонити суду народном. — У име независњачке Јустове странке говорио је потпредседник јој Лауш Холо. Он је доказао, да говор Куенов стоји у опреци и са саборским пословником и са уставом. Опструкција је у овом случају посве оправдана. Поступак опозиције стоји потпуно у складу са саборским пословником. Покушавале су већ владе да погазе саборски пословник, али је народ у два маха погазио на изборима оне, који су чинили нисиља. Нека покуша и садања влада да учини насиље. Позива владу, да затражи народни суд, али са законитим, чистим средствима. — На те говоре одговорио је Куен и морао је да призна, да посланици имају права да стављају питања на владу и да су министри дужни да одговарају. Морао је да призна и то, да се опозиција држи саборског пословника, али, каже, она се строго држи само слова, а не тражи суштину одредаба у пословнику. Слово пак убија, а влада и владина странка хоће да живе. (Узвици: Хоћете да владате!). Народ је свој живот поверио њима у руке. (Узвици: Није народ, већ ракија!), а они хоће да одговоре својој задаћи, па ће и одговорити. — Владина странка је бурно одобравала тим речма министра председника, видећи у њима наговештај — насиља. Јадници, то им је још једино уздање, да се одрже на власти. Али народ ће на свако насиље одговорити по заслузи, а јаче је село од сватова.

Поротне расправе у Новом Саду

Код новосадског судбеног стола одржане су 6. и 7. септембра о. г. поротне расправе у ствари најтежих злочина.

У уторак, 6. септембра била је расправа против Јована Сремчевог и другова из Горњег Ковиља због разбојништва.

Маскирани разбојници упали су 11. јануара о. г. у кућу Светозара Илића у Жабљу, те су пушкама и револверима присилили укућане, да им издаду 1600 круна готовог новца После овога случаја трагала је жандармерија за разбојницима, те је похватала Јована Сремчевог, Ђоку Паунића, Марка Ђулума и Јована Четника из Горњег Ковиља, који су били сумњиви. Жандармерија је 14 дана водила истрагу у тој ствари, те су течајем истраге Јован Сремчев, Ђока Паунић и Јован Четник учинили признање, да су они похарали Светозара Илића, а Марко Ђулум признао је, да је он наговорио прву тројицу, да то дело изврше.

Течајем судске истраге остао је Ђока Паунић при своме пређашњем признању, а сви су остали повукли признање, бранећи се тиме, да их је жандармерија злостављала, те су морали признати и оно, на што никада ни помислили нису.

На главној расправи, којој је председавао председник суда Чарш, оптужбу је заступао државни одветник Ђока Коњевић, а обрану водили за Јована Сремчевог Др. Лајош Слезак, за Ђоку Паунића Др. Ајденмилер, за Марка Ђулума Др. Радивој Стратимировић, а за Јована Четника Др Коста Хаџи, остао је сваки при своме исказу, који је течајем судске истраге учинио, и само је Ђока Паунић повукао свој ранији исказ гледе Јована Четника, о коме каже, да је додуше учествовао у спремању злочина и свој револвер да , али ипак није у разбојништву учествовао.

Похарани Светозар Илић и жена му заклели су се пред судом, да су Јована Сремчевог упознали, а какс је нађен у њега добар део новца и неке друге ствари, порота је Јована Сремчевог и Ђоку Паунића прогласила кривима због разбојништва и на темељу праворека осудио их је суд и то Јована Сремчевог на 8 година, а Ђоку Паунића на 3 године тешке робије. Марко Ђулум проглашен је кривим због јаташтва, а Јован Четник ослобођен је као невин.

Овај је случај врло карактеристичан за прилике у Шајкашкој. Који познају прилике у овоме делу нашега народа знају, да је то доказ велике сиротиње, која је обузела маха од више година овамо, јер свет и не памти такав случај похаре у Шајкашкој. Заиста, треба сви позвани људи, да се заузму око бољитка тога народа. Јер само подизањем економске снаге моћи ће се искоренити пороци у сиромашноме делу народа. Треба свугде оснивати земљорадничке задруге и окупити сиротињу, те дати јој економског полета.

Против Стевана Пејића земљодељца са новосадских салаша одржана је поротна расправа 7 септембра о. г. Он је у свађи ударио свог оца штапом, те је овај онесвешћен пао. После 12—14 сати издануо је. Својта је за узрок смрти означила удар од коња, што је и било вероватно, јер је рана имала облик потковице Тек неколико месеци после учињеног дела пријављена је ова ствар властима, које су повеле истрагу, те је ту доказано, да је дело извршио син убијеног Ђорђа Пејића Стеван. Он је дело и признао

На поротној расправи бранио је оптуженог Стевана Пејића адвокат др. Коста Хаџи, који је доказивао, да се узрок смрти није могао установити, јер је доказано, да је покојни Ђока пао с кревета, те је вероватно, да је крвоток у мозгу отуд настао Још је бранитељ износио и психолошке разлоге особито пак, да је први отац подигао левчу на сина и хтео га ударити, што је овога толико раздражило, да није знао што чини. После дугог саветовања, порота је Стевана Пејића ослободила, што је међу присутнима изазвало велико изненађење.

У уторак 13 (26.) септембра о. г. судила је порота господњинчким трговцима Пејићу и Павкову за пљевину дућана Бранио их је др. Милош Бокшан. Осуђени су сваки на три године затвора.

Вести из места и са стране.

Избори за трговачку и занатлијску комору.

У недељу 1. октобра о. г. по нов. кал. требао је да се у Новом Саду обави избор чланова за трговачку и занатлијску комору. Тај је избор одложен због јеврејског празника за 4. (17.) октобар о. г. Бираће се два трговца и два занатлије. Срби трговци и занатлије треба да учествују у овом избору и да настоје, да и Срби буду изабрати.

Сентомашани и „Браник“.

Пишу нам из Сентомаша: Наши досадашњи браниковци решили су, да отворено ступе у вармеђашку странку. Они су додуше и досада били вармеђаши, али су уједно хтели да буду и неки народњаци, у колико је и „Браник“ народњачки лист. Од 25 претплатника изгубио је „Браник“ у Сентомашу 20 Сви ће они држати сомборску „Слогу“, која је главни орган вармеђашке странке. Уједно су решили, да напусте Грчићеву кандидатуру за Матичиног секретара и да прихвате дра И. Ивачковића као члана владине странке, којој припадају и они.

Самосталска правда.

Самосталски саборски одбор поставио је за поднадзорника народно-црквених добара самосталца Новаковића из Цвијановићбрда, који је свршио крижевачку економску школу, мада се у стечају тражило од молилаца, да су свршили економску академију. Међу молиоцима била су двојица (Кањански и Удовички), који су имали оспособљење, али не имадоше среће. За стипендисте изабрана су деца самосталских родитеља. За надлугара изабрат је неки Стојановић, рођак попа Радослава Марковића. Па нека ко рекне, да су самосталци странчари! Не, иако они бирају само своје присталице, али зато се деру на радикале, да су странчари.

Подрепаши и ковиљски рит.

Дознајемо, да су Ђока Топавица и другови поднели управном одбору савеза српских земљорадничких задруга понуду, да они узму ковиљски рит у подзакуп, те би у том случају створили савез задруга за закуп те земље Управни одбор савеза одбио је ту понуду. Подрепаши су хтели да помоћу ковиљског рита осигурају своје царство, па су зимус обећали својим присталицама јефтину земљу. Многи су се онда уписали и платили уписнину од 4 круне. Већ су били поделили међу собом и места у управи, па од свега тога ево не би ништа. Ова њихова понуда била је последњи покушај, да се дочепају ковиљског рита, али покушај је остао без успеха.

Опет несрећа у Француској.

Још нису ни сахрањене жртве страховите експлозије француског убојног брода „Либерте“, када се у Паризу на Сени десила опет друга несрећа. Са једног моста на Сени сурвао се аутомобил омнибус у реку и том је приликом погинуло *11* особа. Несрећа се десила јуче по подне око 5 сати, на једном малом мосту, што води преко Сене. На аутомобил-омнибусу, који врши саобраћај између зверињака и Батињола, било је око 30 путника На мосту било је врло много света. Аутомобил је био већ скоро прешао преко моста, када на излазу искрсну му у сусрет велика теретна кола. Ова већ нису могла да скрену с пута, те шофер са аутомобила навије аутомобил на лево са колског пута на пут за пешаке, да би избегао судар. Грдан, на спрат аутомобил поскочи на пут за пешаке, али се изненандно превали на страну, пребије ограду на мосту и уз звеку полупаних прозора и шкрипу покрхалих дасака и гвожђа, сурва се у Сену. У час се склопише изнад њега запенушени вали узбуркане Сене Свима, који беху у близини, беше овладао силан ужас Цика и дрека орила се одасвуда. Тек после неког тренутка укажу се међу Сениним таласима људске прилике, које су болно запомагале. То су били они, који су седели на крову аутомобила. Полицаји, морнари и неки из публике, одмах поскачу у чамце и похитају тим јадницима у помоћ. Брзо их побацају у чамце и повезу обали. Први, кога су спасли био је кондуктер. Овај је био већ почео тонути. Његово те-

шко одело и тешка торба почели су га вући у дубину. Када су га извукли на обалу, несвесно је погледао око себе, затим силно крикне, отме се и одјури. Јадник је услед претрпљена страха померио памећу. Нису га још нашли. Спасиоци су међутим спасавали остале несрећнике. Четворицу је однела Сена на очиглед свету. Неки су сами испливали на обалу. Међу овима је био први неки свештеник са села, опат Рихард, који је испливао са једним дететом на рукама Тај храбри свештеник, чим је предао спасено дете, поново скочи у Сену и једно за другим спасао је још пет људи. Свет на обали, кадгод би свештеник изишао из воде, задржавао га је, бојећи се, да ће и он страдати савладан умором, али се честити и одважни свештеник силом отимао и поново скакао у Сену, да притече у помоћ својим ближњима. За четврт сата спасао је шест људи и када је испливао са шестим, тада га је већ издала снага и пао је онесвешћен на обалу. Пренели су и њега у болницу, камо су однели и остале, који су спасени. Спасено је свега 15 особа, од ових су само двоје неозлеђени, а остали су сви које теже, које лакше рањени. Унутрашњост автонобила могли су да претраже, тек када су стигли гњурачи. Тамо су нашли *11.* лешина, међу овима четири дечје. Та несрећа силно је потресла све париско грађанство.

У пажњу оспособљеним учитељима.

Потпуно оспособљени учитељ, који је вољан да се прими заменишта у општинској школи у Алибунару, уз месечну награду од *100* круна, нека се што пре обрати Јовану Нађвинском, учитељу у Великом Сентмиклушу (Nagyszentmiklós, Torontál m.). То ће се учитељско место до идуће школске године свакако стално попунити. При именовању имаће заменик првенство.

Одговорни уредник: **Мита Клицин.**

Ад. П. Г. К. 70./52. ex. 1911.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на место учитеља (професора) **у српској великој гимназији карловачкој,** којему је главна струка класична филологија.

Плата је суплентска К 2000, а основна плата испитана професора К 2600 са К 650 станарине.

Првенство имају кандидати, који су изван обвезе војничке дужности. Молбу са документима и свршеним студијама или положеним испитима треба поднети потписаном патронату најдаље до 15. октобра по нов. календару 1911. год.

Из седнице патроната српске велике гимназије држане у Карловцима 10. (23.) септембра 1911. године.

1628 1—3 **Председништво.**

ОБЈАВА.

На основу извршне одборске одлуке од 6. овог месеца Бр. 293. суд општинског града Смедерева на дан 25. овог месеца држаће усмену јавну лицитацију у кафани „Задужбина“ за издање под шестогодишњи закуп општинско зиратно земљиште звано њиве на Царини и то:

I. Слеве стране пута водећи ка Коларима у 75 хектара груписано

II. Сдесне стране истог пута такође груписано од 30 хектара бивше под шумом која ће се давати и на парцеле по 10. ланаца.

Услови овог закупа могу се видети сваког дана у општинском заседању и на сам дан лицитације.

Лицитација ће почети тачно од 3. па до 6. часова по подне.

Кауција се полаже по условима.

Накнадне понуде неће се примати. Од суда општине града Смедерева 13. септембра 1911 год. Бр. 9.906. *1623 1—3*

Тражи место.

Испитани општински **благајник** (29 година стар) ожењен, са лепим рукописом, вешт на писаћој машини, тражи место у каквом званију, фабрици, или на којем имању. Место би наступити могао одмах.

Обавештаје даје администрација „ЗАСТАВЕ,“ *1622 1—2*

Ђока Сланкаменац

гостионичар

јавља својим поштованим старим гостима, да своју

ГОСТИОНИЦУ

на темеринском друму у својој кући

поново преузимам

- од недеље 18. септемара - (1. октобра) о. г.

У радњи ће се опет точити само изврсна пића прве каквоће; у свако доба добиваће се укусна и добра јела; послуга брза и тачна. Настојаваћу, да своју радњу у сваком погледу одржим на оном гласу, какав је за време мога дугогодишња рада оправдано стекла, те молим за што многобројнију посету.

С поштовањем

Ђока Сланкаменац,

1607 2—4 гостионичар.

ПОМОДНО МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Браће Ђорђевић - Нанчић

у Белој Цркви (Fehértemplom)

потребује 2 **ПОМОЋНИКА** и то једног млађег и једног старијег, који треба да су солидни и вешти продавци и да знају сем српског, немачки, румунски и мађарски језик.

Ступити у радњу могу одмах или за 14 дана. 1621 1 2

ЗА ПУТНИКА ИЛИ АГЕНТА МА КОЈЕ БРАНЖЕ

за деловођу филијале или у engross-шпецерајској бранжи — за старијег помоћника

тражим стално место

добро говорим и пишем српски, немачки и мађарски, а говорим нешто и румунски, подпуно солидног владања. За даље обавештаје молим писма под знаком **„Способан“** на администрацију „Заставе“. 1619 1—2

ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

ЛЕОПОЛДА ФРИДМАНА

У ЗЕМУНУ

потребује **млађег помоћника,** који треба да је вешт и добар продавац, и да зна сем српског језика немачки и мађарски говорити. Понуде ваља слати са захтевом фикс плате и ознаком досадањег сервирања, ступање одмах. 1624 1—3

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На темељу одлуке српског прав. народно-црквеног саборског одбора **издаваће се путем јавне дражбе под закуп**

поседи манастира Бездина, Грабовца и Месића на 6 година.

Поседи који ће се издавати под закуп, састоје се из ових површина:

Манастир	ораница		ливада		пашњака		укупно		Дан дражбе
	јут.	□°	јут.	□°	јут.	□°	јут.	□°	
Бездин . .	277	524	—	—	142	800	419	1324	3. октобра 1911.
Месић . .	365	—	—	—	41	807	406	807	7. „ „
Грабовац .	126	275	15	1130	—	—	141	1405	4. „ „

Дана 9. октобра продаваће се **економски прибор** манастира Грчетега на пустари Банковци (кола, саонице, јармови оје, плугови, дрљаче, ваљци, сејаће машине итд. све осим вршаћих и косаћих машина).

Дани дражбе означени су по новом календару, а свака дражба почиње у 9 сати пре подне.

Дражбени услови могу се видети у дотичним манастирима, где ће се и дражбе обавити.

У КАРЛОВЦИМА, 29. септембра 1911. године.

Надзорништво

1620 1-3 **српских правосл. народно-црквених добара.**

НОВО! СВЕСКА 6 ФИЛЕРА. НОВО!

Сензациони илустровани роман!

Истинити догађаји — грозоте у Сибиру.

Најзанимљивији роман у 100 свезака.

Шести се појавио! Шести се појавио!

Добија се само у књижари „Натошевића“ или код распродавца у месту. 1615 2—5

ДА ЛИ СУ ВАМ СВИЊИ БОЛЕСНИ?

па и ако нису, а ви одмах поручите чувени прашак „МАСТИН“ дра Трнкоци. За кратко време ће те се уверити, да свињи напредују. **Код сваке кутије има упутство како се даје. Једна кутија ¼ кг. 25 новчића,** а поштом најмање 4 кутије шаље

Лука В. Вучковић

код „Шаргарепе“

1209 11— **Нови Сад.**

Препродавцима код 15 кутија рабат!

У пажњу!

Г. г. произвођачи ракије, који желе своје

ракијске казане

по најновијој финансијској наредби преоправити, нека се изволе обратити или послати на адресу 1348 9—10

Васа Малочић,

казанџија у Новом Саду,

Кисачка улица бр. 25.

Оправљам брзо по врло умереној цени.

Самосталски пораз у Вргинмосту.

Вргинмост, 11. (34) септ. 1911.

Као што Вам је из послатог брзојава познато, одржана је данас овде, у средишту вргомоског котара, скупштина самосталских дисидената, која и по броју дисидентских учесника и по расположењу не само дисидената него и по држању њихових противника значи потпун пораз самосталске дволичне, јединственашке, трговачке и протусрпске политике. У Бовићу је Буду и његовој четици букача пошло за руком само познатим „книфом“ и самосталским „методом“ спасти још за који дан у очима наивних али малобројних вождових јањичара већ олабавилу веру, да је његова велеможност ипак снага, с којом ће дисиденти имати много посла, док ју победе, али данас се показало, да је клонуо не само тај остатак гарде, него и сам велеможни господин Буде Будисављевић, и да су дисиденти господари положаја. Озбиљност момента видила се већ по самим припремама за данашњу скупштину. Од представника дисидентског покрета агитирао је за ову скупштину готово једино Милан Вујаклија, учитељ, јер су се Михаило Галогожа као одветнички перовођа и Перо Лапчевић као сиромашни студент, приморани радити у одветничкој писарници, за цело то међувреме налазили у Загребу. Вождови људи, који ничим нису спречени, те осим времена имадоше на расположењу сва средства, размилили су се по котару и правили „Stimmung“ за себе неуморно и на све могуће начине. Сам Буде је посетио за ово неколико дана вргомоски котар више пута, него за целе које прошле саборске периоде. Кумило се, богорадило, претило, обећавало већ како код кога по самосталском методу, али заман. С Будом је у друштву на ову скупштину дошао и г. Др. Лукинић, да помогне спасти ситуацију. Сам Буде се овај пут показао управо наивно неспретан. Народ се почео скупљати на заказаном месту већ око 9 сати до подне. Људи су долазили с почетка у омањим гомилама. Буде, да одржи свој велеможни ауторитет, није хтео остати одмах ни близу места скупштине, него наставио „достојанствено“ са својом пратњом шетњу до друге једне гостионице пред којом се народ све јаче и јаче гомилао. Буде — ни не слутећи, да је баш у тим најближим одељењима народа огромна већина дисидентских присталица — осећао се већ напрво блажен у уверењу, да ће их сможђити. Вође дисидената су одмах остали на заказаном месту и невезано разговарали са својим најинтимнијим људима без икакве укочености, очекујући скромно почетак скупштине, а са пуним уверењем у победу.

Тачно у 11 сати приближи се сав приспели народ на заказано место и спонтано се раздели у прилично одељене две неједнаке групе, од којих мања остаде — на око верна — Буду у његовој близини, док много већа одлучно и поносно стаде уз вође дисидената: Михаила Галогажу и другове.

Најсигурнији Будин букач, Гајо Живковић хтеде по што по то постати и овде „председником“ скупштине те како га је Господ створио грлата и масивна, поче галаму и настави млатњавом и терором, не би ли се у тој гужви ма како домогао у Бовићу „обнашане части“.

М. Галогажа, као демократа потпуно уверен, да успех ствари не зависи од никакових „председника“, него праведности и моралне вредности и начела, за који је са друговима загазио отворено у борбу, од оданости и љубави народа према дисидентском покрету, устаде одмах одлучно, пресече презирно својим оштрим погледом Буду са свима његовим букачима и након, што је позвао Буду нека са вождом опет ка и после бовићке скупштине лаже у „Србобрану“ и „Срп. Колу“, кад се поврати у Загреб, да дисиденти немају уза се народа, јер да је тобоже цео вргомоски котар одан Буду, поче свој говор.

Приказао је у кратко историју српскога народа почам од његове сеобе у ове крајеве, садржај и значај привилегија, стварање и развој српске народне црквене аутономије те у опће борбу срп. народа за опстанак, политички и културно просветни развитак, изнесао јасно и популарно народу разне непријатеље народне у прошлости и запреке његовом развитку. Православну веру и српски народ нису вређали само Турци, Немци, Мађари, њихова властела, властодршци и католички попови, него и сама најближа славенска и српска браћа Хрвати. Међу њима је српски народ доживио, да га не само киње и газе му права у опће хрватска властела, племићи, властодршци и католички попови, него је међу њима никао и Др. Анте Старчевић са његовом наопаком и само по злу познатом науком, да у овој нашој српској као и хрватској домовини нема и не сме бити Срба па да оне, који се хоће ма само именом српским да називају, треба онемогућити — уништити. Најтежа је рана, коју брат зада. Зато је и по српски народ најтежа и најжалоснија она борба, која је почела у доба старчевићанизма. Када је старчевићанизам постао снажан, онда је Српство било наугроженије баш у Загребу и опће у оним крајевима и местима наше домовине, у којима је поред Срба највише браће Хрвата. Оданде је дакле српски народ најјаче лед био, одакле је он с правом и природно очекивао, да ће на њега сјати сунце.

Међу оним Србима, који су најтеже осећали неправде, почињене српском народу, одлично и славно место заузима име неумрлог Павла Јовановића. Уз помоћ родољубивих Срба, народних првака, међу осталим и Дра Ђорђа Красојевића, некадањег српског борца на Дрини, а садањег председника српске народне радикалне странке, и уз беспримерну своју личну пожртвовност и напоре покренуо је Павле Јовановић (народ бурно: „Слава Павлу Јовановићу!“) у главном граду Хрватске и Славоније, у Загребу лист „Србобран“. „Србобран“ је осамљен — под управом Павла Јовановића био у целом Српству чувен и узоран бранич Српства и прави проповедник српске народне мисли тако, да су га ценили и сами наши народни противници, јер се онда у „Србобрану“ писало у српском духу, а Павле Јовановић, главни његов уредник се не само пером у ступцима „Србобрана“ борио за остварење и узакоњење српских народних сватиња: српског имена, цркве, школе, ћирилице, заставе и т д., него је у том правцу сваком даном приликом сам и особно предњачио. Зато се у Пајино време, дакле онда, када се тако рећи тек србовати почело у Загребу, увек могло видети ћирилских написа, а у важнијим свечаним часовима вила се и по која српска застава у Загребу. Истина је, да су браћа Хрвати и онда мрзили те српске светиње и прогонили их, као што су и данас спремни. Они су често полупали плоче са српским ћирилским написима, али их је Павле Јовановић наново успостављао у још поноснијем и виднијем облику. Исто су тако браћа Хрвати, ученици Дра Анте Старчевића поступали са српском заставом, која је више пута била у Загребу раскомадана, ублаћена или спаљена, али ју је Паја Јовановић ипак првом свечаном згодом још поносније извесио. А у „Србобрану“ је жигосао сваки пут небратски поступак Хрвата и уједно све Србе позивао, да постављају ћирилске написе, свуда, где је могуће, пишу ћирилицом, а у свечаним часовима извешавају српску заставу. После смрти Паје Јовановића писало се у „Србобрану“ у истом правцу тако, да су се Срби нашли вазда сложни у одбрани тих српских најважнијих светиња и права, која су особито грубо повређена и оскврнута по браћи Хрватима за време чувених „септембарских догађаја у Загребу год. 1902.“ После дивљаштва почињеног према срп. народу том приликом умукнуо је глас правога, искреног, српског и јуначког некадањег „Србобрана“ Павла Јовановића, јер је главним уредником „Србобрана“ и на жалост у истину главним човеком и данас још само по имену српској народној самосталној странци постао Светозар Прибићевић. Народ силно: „Доле Прибићевић и Буде!“ Тај човек није одмах у почетку изашао „фарбом на среду“ него се неко време приказивао и он борцем за српска народна права и српске светиње, али то само дотле, док није опазио довољно присталица уза се.

Прво издајство, што је починио, јест његово писање у „Србобрану“, да српска народна радикална странка није ништа друго, него српска франковачка странка, а они Срби, који припадају срп. нар. радикалној странци, да су „српски франковци“ исто онако, као што су политички наследници пок. Дра Анте Старчевића, које данас води Др. Јосиф Франк, а који и данас проповедају рат против Српства и против свега, што је српско, хрватски франковци. Ма да српска народна радикална странка проповеда начела братства, љубави и слоге међу осталим и са браћом Хрватима и ма да се она бори за узакоњење срп. нар. права и чување и поштовање српских светиња, а не рат против Хрвата, С. Прибићевић у „Србобрану“, а у новије време и „Српском Колу“, пише и народу шири ту своју гнусну измишљотину и клевету о радикалима и њиховом тобожњем „српском франковлуку“ према Хрватима. Браћа Хрвати особито они око „Обзора“, „Покрета“ и т. д. онима око „Србобрана“ у том послу помажу, јер то иде у корист Хрватима, и јер они на тај начин оправдају свако насиље према Србима и срп. светињама, које почине њихови франковци.

Друго веће издајство вођства данашње самосталне странке је, што оно проповеда начела, да су Србима самосталцима ближи Хрвати неких хрватских странака него Срби радикали.

Самостална странка данас исповеда лажно и измишљено начело народног јединства Срба и Хрвата, по ком су тобоже Срби и Хрвати један народ. То је начело опасно по српску народну свест и угрожава његова посебна народна права и светиње. Она устаје против онога, тко искрено брани Српство и српске светиње, а „Србобран“ је већ тако далеко пао, да извешење српске заставе у Загребу назива дражењем и изазивањем буне и сукоба са Хрватима. Тим је „Србобран“ оклеветао неумрлог Пају Јовановића и све оне честите Србе, који су при дочеку краља Фрање Јосипа у Загребу 1895. год. извесили српску заставу, испод које је и краљ прошао, а узео је у заштиту од франковачких нападаја, јер и у оно време, а никада ни прије ни после није била боља прилика за извешење српске заставе у Загребу него што је то била на недавном свесоколском славенском слету.

Самостална странка је тако далеко већ дотерала, да њени први и најодличнији људи, од којих имаде и 6 адвоката у Загребу, ни један поднесак на загребачки суд и друге области не пишу ћирилицом, него све и само латиницом. Пред народом се хвале као највећи борци за ћирилицу и остале српске светиње, а сами називају франковцима чак и оне Србе, који увек, гдегод имају право, пишу ћирилицом, извешавају српску заставу и бране сваку српску светињу. За аутономију пишу и говоре да је шугава, њихови ученици проповедају, да је српска застава крпа, да крсно име треба одбацити, св. Саву не треба славити, од извешења заставе да нема користи, а српску ћирилицу да ваља напустити као незгодно писмо па писати само латиницом и т. д.

И збиља самостална странка је обуставила борбу за српске народне захтеве, српска права и светиње ево већ има преко 6 година, и они, што пишу у „Србобрану“, међу које спада и Буде Будисављевић, још и сада сваки дан проповедају, да имаде неких важнијих т. зв. заједничких права са Хрватима, па кад се та права узаконе и остваре или извојују, да ће се онда тек приступити решавању српског питања. Будући би борба за та заједничка права могла потрајати и стотине година, то је јасно, да таква политика одгађања иде само на штету српског народа, његових права и светиња и да је она за српски народ опаснија од самог франковлука, јер убија српску народну свест и слаби љубав у народу према својим српским светињама. Будући наш посланик Буде Будисављевић такову политику помаже и

заступа свуда па и у сабору, а није и онако водио никакове бриге за наше народно добро, него је долазио међу нас само за време избора, то ми не можемо дуже остати у самосталној странци нити веровати оваком заступнику. Зато треба, да или приступимо у коју другу или оснујемо нову праву српску народну странку, а бирамо одлучна, вредна, верна и честита Србина у сабор, који ће се борити за узакоњење наших српских права и народних светиња, те водити више рачуна о добру нашега котара, а не разметати се лажним мучеништвом и без бриге за котар гојити се незаслужено подигнутом а нашим плећима стеченом штипендијом.

За време Галогаженог говора, кад је он споменуо епизоду са српском заставом приликом свесоколског слета у Загребу прекидали су га много пута сви дисиденти са бурним **„Живио прави Србин Стијепо Кобасица! Живили радикали!“** Буде је срамно црвенио и није смео оном поштеном и напаћеном добром срп. народу у очи погледати.

Иза тога је Петар Лапчевић приказао многим примерима нерад Будин и његов презир према народу те је навео, како Буде као посланик није никада ни на једно писмо својих изборника ником одговорио, а камо ли какову другу молбу уважио. Једаред се затворио пред депутацијом кад је дошла к њему у Загреб и легао у кревет, није ју хтио ни саслушати а камо ли шта друго. Једном угледном изборнику код кога је три дана и три ноћи спавао и био угошћен и по котару од села до села возан у очи избора, кад је овај дошао к њему с неком молбом у Загреб, рекао да га не позна, и на примљену молбу му након тога никада ништа није одговорио, а преузете исправе изгубио. Овај је због тога претрпио велику штету и т. д. Стога као и с разлога изнешених по предговорнику предлаже скупштини на прихват резолуцију, којом је изражена огромном већином гласова Буди неповереница. За цело то време Буде са својим букачима викао, позивао учеснике, да се разиђу и да иду за њим, али га нико не послуша, него га чак и његови људи позиваху, да мирно саслуша говорнике па их разлозима након саслушања побије. То му је саветовао и Др. Лукинић. Сами Будини присталице се гадили на понашање његово.

Галогажа и другови закључили су скупштину, захвалили се народу на лепом одзиву и позвали га, да се мирно разиђе, што је народ и послушао почастивши Буду са неколико сажалителних и ироничних примедаба.

Након тога су чемернички радикали са преко стотине дисидената одредили поузданични састанак по подне у просторијама г. Стеве Самарџије, те је др. Јован Стевановић на опћи захтев присутнима приказао исцрпно јасно и поцуларно историју српске народне радикалне и српске самосталне странке, растумачио узрок опреци, која данас међу нама влада, упознао их нарочито с оним делом програма српске народне радикалне странке, који се односи на српске народне захтеве, разложио српско радикално становиште према Хрватима, као братском али од Срба различном народу и т. д. Присутни су сви бурно одобравили и зажелили, да радикали у што већем броју дођу поново у вргомоски котар и замолили дра Стевановића, да им другом даном приликом растумачи и остале делове срп. народног радикалног програма што је он и обећао, да ће учинити.

Кад је др. Стевановић прочитао телеграм карловачких радикала (Др. Красојевић, прота Јеремић, Татић, Љуштина, Недељковић и Манојловић) заорило се опет бурно: **Живили радикали!**

Како видите, српски је народ и у горњим крајевима већ прогледао не само Буду и вожда, него и цео њихов несрпски генералштаб, те им додуше полагано, али зато сигурно окреће леђа.

ДВЕ ЖЕТВЕ У ЈЕДНОЈ ГОДИНИ

са истог земљишта могу се постићи, ако се јесенас посеје **маљава граорица,** која се у другој половини априла покоси, а за тим посеје кукуруз. — 100 клг. маљаве граорице по 65 круна, може се поручити из семенарске трговине

Тиме Владисављевића

Београд.

(На ову робу не плаћа се никаква царина (ђумрук).

1489 4—5

Градско поглаварство у Митровици.

Број 8159|1911.

ОГЛАС ДРАЖБЕ

Закључком градског заступства од 29. јула 1911. год. број 134 којим је закључено да се градско земљиште „Ледине“ налажеће се између Митровачке, Манђелошке, Митровачко и Велико Радирачке цесте у закуп даде, затим на темељу наредбе кр. земаљске владе одјела за унутарње послове од 21. септембра 1911. г. број 55482 расписује потписамо градско поглаварство јавну дражбу на *дан 4. октобра 1911. г. и следећих дана и то на лицу места у 10 сати пре подне код цестарске куће на цести Митровица и Велики Радинци.*

У закуп издаће се део и то парцеле катастрални број 1749 до 1750/4, 1751—1764. 1764—1771 до укључиво 1773 у површини од 508 јутара 987□² по одбитку од 36 јутара које сада ужива војни ерар, дакле се даје у закуп 472 јутра 987□².

Дражбоваће се најпре по 10 јутара, и то тако да се установи цена за једно јутро, која цена вреди за даљних 9 јутара.

Након обаве дражбе у малих парцела дражбоваће се усмено или писмено на целокупну повисину и то ув следеће увјете.

А. Сваки дражбоватељ на 10 јутара дужан је пре почетка дражбе положити кауцију од 30 круна у готову за 10 јутара која досталац мора надопунити на 20% своту достатне своте од 10 јутара.

Б. На целокупно земљиште може се дражбовати усмено или писменом понудом.

Писмена понуда мора бити добро запечаћена и провиђена прописном жабином, те се мора дражбоватељ изрично изјавити да су му сви дражбени увјети добро познати и да на исте безувјетно пристаје, које увјете имаде нудиоц потписати.

Писмене понуде имаду се предложити градском поглаварству до 4. октобра у 9 сати пре подне у руке градског начелника те мора бити провиђене написом: *„Понуда за дражбу градске пустаре.“*

Досталац имаде жабину на 25% јамчевину достатне своте надопунити.

На бројавне и накнадне писмене понуде неће се у обзир узети.

В. Сваки дражбоватељ који жели усмено дражбовати на целокупно земљиште мора пре почетка усмене дражбе положити кауцију од 1500 једну хиљаду и пет стотина круна у готовом или у вредносним папирима рачунајући побурсовној цени на дан дражбе. — Досталац имаде жабину надопунити на 20% јамчевину од достатне своте.

Г. Жабина вратиће се дражбоватељу тек после одобрења дражбе по градском заступству.

Д. Остали дражбени увјети могу се увидити код градског поглаварства у Митровици почам од 22. септембра 1911. г. за време уредовни сати.

Митровица, 22. септембра 1911.

Градски начелник
Василић.

За моју мануфактурну и кратке робе трговину **тражим** једног старијег тој струци

Вештог помоћника

који добро немачки, српски и мађарски говори.

Ступити може одма или за 14 дана.

Arnold Skopal — India

— 3 1581

Помодно мануфактурна и галантеријска трговина

Стеве Малешевића

у Мохачу (Baranya)

потребује старијег помоћника не испод 25 година, који влада сем српског, мађарским и немачким језиком. Првенство имају самостални аранжери ислога.

Ступање одмах. 1585 3—6

2 ПОМОЋНИКА

који су ваљани и добри продавци, и то, један да је моде мануфакмурној а један кратке робе бранжи вичан, могу добити **место одмах,** нека поднесу своје понуде са приложеном сликом и са захтевом солера на

ДАВИДА АДЛЕРА
у Митровици (Срем.)

1572 3—3

—○ ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА ○—

Л. НИНКОВИЋА У ЗЕМУНУ

треба **два помоћника,** и то старијег и млађег. Они који су вични у аранжирању излога и говоре осим матерњег још и мађарским језиком а сервирали су на осадској или панчевачкој пијаци — имају првенство.

Ступање одмах евентуално према споразуму. 1558 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

Ж. ЈЕФРЕМОВИЋА У ПАНЧЕВУ,

потребује интелигентног и озбиљног помоћника, који знају српски, мађарски и румунски језик. У понуди ваља означити захтев плате, стални млади људи имају првенство.

1563 5—5

ГЛАВНИ КОМИСИОНАР

за Угарску (осим вршачке и темишварске дијецеце), **Хрватску и Славонију, Босну и Херцеговину** и т. д.

Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

Одлуком Саборског Одбора предана су мени у главну комисију сва издања горепоменуте штампарије, као што су школске и црквене тисканице, школске књиге, писанке и т д.

Стога молим славне црквене општине, господу учитеље и свештенике, да од сада изволе наруџбе **директно мени слати,** а никако манастирској штампарији.

НАЈВЕЋА ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА

:: ШКОЛСКИХ КЊИГА И УЧИЛА ::

МИЛАНА ИВКОВИЋА

Нови Сад (Ujvidék).

На школским књигама дајем највећи рабат!

Препоручујем своје велико стовариште на мало и велико (en gros). Канцеларијског и коцепт-папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица и све остале приборе за школе и канцеларије. 1397 11--22

Све по јефтинијој цени него игде!

Послуга брза и тачна!

Списак школских књига и учила, школских и црквених тисканица и канцеларијског прибора шаљем бадава!

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.